

Till
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

epost:
u.remissvar@regeringskansliet.se

Alvik den 2 maj 2022

Yttrande över promemorian ”Etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning”

U2022/01678

Sveriges kristna råd är en paraplyorganisation som består av 26 medlemskyrkor och 3 observatörer. Dessa 29 kyrkor representerar tillsammans praktiskt taget alla kristna kyrkor och samfund i Sverige. Vi har tidigare svarat på betänkandet Nya regler för skolor med konfessionell inriktning, SOU 2019:64.

Sammanfattning

- Sveriges kristna råd *avstyrker* förslaget om etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning. Sveriges kristna råd *avstyrker* också förslaget om förbud att utöka befintlig verksamhet. Vi anser att den föreliggande promemorian har betydande brister och att den inte utgör ett tillförlitligt underlag för förslaget.
- Sveriges kristna råd menar att förslaget utgör en ickenödvändig, oproportionerlig och ineffektiv begränsning av religionsfriheten i förhållande till de problem som regeringen söker påvisa som motivationsgrund för införandet av begränsningen.
- Sveriges kristna råd menar att promemorian och dess förslag inte beaktar de positiva värden som går förlorade för det svenska skolväsendet om ett etableringsstopp för konfessionella skolformer införs. Promemorian bygger på en ensidig förståelse av religion och religionsfrihet. De skäl som anges för ett etableringsstopp är svagt underbyggda.
- Sveriges kristna råd menar att promemorian på ett oroväckande sätt blandar samman ambitionen att upprätthålla en sekulär stat med en strävan efter ett sekulärt samhälle.

- Sveriges kristna råd anser att förslaget inte tar tillräcklig hänsyn till det växande problemet med diskriminering på religiös grund. Vi anser att konfessionella friskolor kan utgöra en positiv resurs för att motverka detta.
- Sveriges kristna råd menar att förslaget är ensidigt inriktat på den del av religionsfrihetsprincipen som handlar om möjlighet att avstå från religion, men beaktar inte i tillräcklig mån individens rättighet att fritt utöva sin religion.
- Sveriges kristna råd välkomnar de demokratikriterier som anges för friskolor och välkomnar granskning av dessa. Tillsynen måste dock kvalitetssäkras och präglas av ett rättssäkert och konsekvent förhållningssätt.
- Sveriges kristna råd ställer sig frågande till i vilken mån de kritiska remissvar som inkom på betänkandet SOU 2019:64 har beaktats.

Kommentarer

Etableringsstopp är inte en rimlig åtgärd mot eventuella brister i tillsynsfunktionerna

Det sammantagna intrycket av promemorian och dess förslag är att regeringen inte tycks ha tilltro till att den egna tillsynen av de konfessionella skolorna fungerar tillfredsställande. Denna tillsyn ska säkerställa att alla skolor och förskolor efterlever skollagens bestämmelser, läroplaner samt grundlagen och dess grundläggande värderingar. Om det finns brister i dagens tillsyn måste den rimliga åtgärden vara att stärka och kvalitetssäkra just tillsynen snarare än att generellt motverka konfessionella skolor. Sveriges kristna råd välkomnar en tillsynsfunktion som på ett tillförlitligt sätt kan gå tillrätta med avarter, oavsett inom vilken skolform de dyker upp.

Ett etableringsstopp som utan urskillning generellt motverkar möjligheter att bedriva konfessionella friskolor kan däremot varken betraktas som en proportionerlig eller effektiv åtgärd. Det skulle istället innebära en oproportionerlig inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter så som religionsfrihet, likabehandling och näringsfrihet, vilket inte kan motiveras av allmänna intressen.

En sekulär stat är inte liktydigt med ett sekulärt samhälle

Promemorian menar att Sverige utvecklats till en sekulär stat. Varför en sådan utveckling skulle utgöra ett argument för etableringsstopp tydliggörs inte. Argumentationen upprätthåller inte en klar distinktion mellan tanken om en sekulär stat och ett sekulärt samhälle. Detta ser vi som en mycket allvarlig sammanblandning, som i förlängningen inskränker individers och religiösa samfunds rätt till positiv religionsfrihet.

Sveriges kristna råd vill betona att en sekulär stat *inte* är liktydigt med ett sekulärt samhälle. Det svenska samhället är i vår tid ett mångreligiöst och mångkulturellt samhälle, där människor med olika bakgrunder och identiteter lever och samverkar. Statens religiösa neutralitet ger förutsättningar för ett samhälle som kännetecknas av pluralism, där människor ges möjlighet att offentligt utöva sin religion såväl som möjlighet att avstå från religion. Det är av vikt att människor garanteras den rätten.

Vi vill påminna om det faktum att skolor med konfessionell inriktning existerar i många uttalat sekulära stater. I ett europeiskt perspektiv utmärker sig Sverige genom att ha en mycket låg andel elever i konfessionella skolformer, ca 1 procent. Som jämförelse kan man exempelvis se på Frankrike, ett land där ambitionen att upprätthålla en sekulär offentlighet är mycket stark. Inte desto mindre

går 20% av de franska skoleleverna i konfessionella skolor. Motsvarande siffra är för Nederländerna 75 procent och för Storbritannien 37 procent.

I en sådan jämförelse framstår förslaget om etableringsstopp som ett utslag av en långt driven sekularistisk åskådning, snarare än som en konsekvens av att vi har en sekulär stat. Att driva och gynna en viss livsåskådning samtidigt som man motarbetar andra är inte den sekulära statens uppgift.

Svag argumentation kring påstådda brister i konfessionella friskolor

De problem som promemorian menar finns i konfessionella friskolor och som föranleder förslaget om etableringsstopp är generellt vagt beskrivna. I de fall där de blir mer konkreta grundas de på svaga faktaunderlag. Promemorian gör i flera fall inte heller klart på vilket sätt ett etableringsstopp skulle vara en rimlig åtgärd i förhållande till problemen.

Segregation: Promemorian uttrycker att konfessionella friskolor "kan förstärka" ökad skolsegregation. Att risk för segregation verkligen är generellt högre i konfessionella skolor jämfört med andra skolformer underbyggs inte och utifrån de kristna friskolornas horisont vill vi bestrida påståendet. Skolverkets statistik visar att kristna friskolor i Sverige har en socioekonomisk mycket blandad elevsammansättning och därtill en högre andel elever med utländsk bakgrund än riksnittet. I dessa avseenden handlar det alltså om miljöer som *motverkar* skolsegregation. Att i generell mening förknippa konfessionella skolor med segregation är inte träffsäkert och adresserar inte segregationsproblemen i de 99 procent av Sveriges skolor som inte är konfessionella.

Demokratiuppdraget och konfessionella inslag: Promemorian menar att det förekommer brister kopplade till demokratiuppdraget i skolor med konfessionell inriktning. Detta underbyggs med Skolinspektionens årsrapport från 2021, där det framkommer att det förekommit ett antal sådana fall. Det handlar exempelvis om att undervisningen inte hållits konfessionsfri. Rapporten pekar på att man under de senaste tio åren konstaterat brister på tio skolor, där konfessionella inslag förekommit i undervisningen. Skolinspektionen "har sett tecken på att huvudmän och rektorer i vissa fall haft svårt att skilja på vad som utgör undervisning och vad som utgör utbildning och hur konfessionella inslag ska betraktas i ljuset av detta"¹

Här vill vi påminna om att den statliga utredningen "Nya regler för skolor med konfessionell inriktning" så sent som 2019 lyfte fram att skollagens formuleringar om konfessionella inslag är mycket svårtolkade. Det saknas enligt utredaren en tydlig och generell definition vilket gjort att tillsynsmyndigheternas bedömningar inte alltid ger samstämmig praxis. (SOU 2019:64, s 246). Rådande situation innebär alltså att det på grund av oklara definitioner är svårt för de konfessionella skolorna att tolka regelverket och förutse vad tillsynsmyndigheterna kommer att besluta. Det är anmärkningsvärt att anklagelser riktas mot att skolor inte sköter de konfessionella inslagen korrekt, samtidigt som skolmyndigheterna inte angett fungerande riktlinjer.

Våldsbejakande extremism: Det förekommer enligt promemorian kopplingar mellan konfessionella friskolor och våldsbejakande islamism. Att stoppa den sortens olämplig inslag i skolan är högst väsentligt, oavsett i vilken skolform de yttrar sig. Men att generellt motarbeta konfessionella skolor på grund av att några skolor visat sig ha olämpliga kopplingar slår på ett blint sätt mot såväl de muslimska skolor som har en välfungerande verksamhet som mot skolor med andra konfessionella riktningar – exempelvis den stora majoritet av konfessionella skolor som har kristen inriktning och där några kopplingar till våldsbejakande extremism aldrig påvisats. Promemorian ger inte heller någon indikation på att problemet ur ett elevperspektiv i egentlig mening är större i konfessionella

---

¹ Skolinspektionens årsrapport 2021, s 44.

friskolor än i andra skolformer. Många av de elever i Sverige som exempelvis radikaliserats och rekryterats till terrorgruppen IS har gått på kommunala svenska skolor.

Är etableringsstoppet en resursfråga?

Promemorian anför också bristande resurser i tillsynsarbetet som ett argument för etableringsstopp av konfessionella friskolor. Man skriver att man anser att Skolinspektionen behöver fokusera sina tillsynsresurser på de fristående skolor med konfessionell inriktning som redan finns. Fler konfessionella friskolor skulle innebära att man inte skulle klara av att inspektera i tillräcklig utsträckning. Problem med resurser i tillsynsarbetet används alltså som argument för att förhindra etablering och utveckling av nya konfessionella skolor. Vi ifrågasätter det rimliga i att låta förslaget om etableringsstopp på det sättet handla myndigheternas resursättning och pengar.

Det är därtill anmärkningsvärt att man i det fortsatta resonemanget inte ägnar dessa begränsningar i tillsynsarbetet någon reflektion, utan istället lägger problemet hos de konfessionella skolorna. Man skriver: "Ett ökande antal fristående skolor med konfessionell inriktning kan i förlängningen leda till en mindre frekvent tillsyn per skola, vilket skulle kunna medföra större risker för att barn utsätts för radikaliserings och rekrytering till en miljö som accepterar våld eller brottslighet som metod för politisk förändring, för en undervisning som inte i alla delar baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet och för en skolmiljö där arbete inte bedrivs i enlighet med skolregleringens krav på jämställdhet och likvärdighet" (s 38). Det är ju för att förhindra sådana felaktigheter – det vill säga sådant som de allra flesta konfessionella friskolor inte ägnar sig åt – som vi har tillsynsfunktionerna.

Förslaget strider mot Europakonventionen

Sveriges kristna råd bedömer (i likhet med bedömningen i SOU 2019:64) att ett etableringsstopp riskerar att strida mot Europakonventionens första tilläggsprotokoll art. 2, rätten till undervisning. Enligt denna ska ingen förvägras rätten till undervisning. Enligt andra stycket ska staten respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en uppfostran och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse. Att förbjuda nyetablering av friskolor med konfessionell inriktning innebär att vissa föräldrar får svårare att hitta en skola till sina barn som överensstämmer med den egna religiösa övertygelsen. Det innebär en begränsning av de rättigheter som Europakonventionen stipulerar och detta bör läsas i ljuset av Europakonventionen art 9. Enligt denna behöver staten visa att sådana begränsningar är nödvändiga, effektiva och proportionerliga för att skydda allmän ordning, säkerhet, hälsa, moral eller andras fri och rättigheter i ett demokratiskt samhälle. Vi finner att regeringen inte har kunnat bevisa någon av dessa begränsningsgrunder och att förslaget på sikt hotar att försvaga en levande pluralistisk demokrati.

Föreliggande promemorias diskussion av Europakonventionen tycks helt inriktad på att hitta sätt att krångla sig förbi den, snarare än att söka dess intention. Sveriges kristna råds uppfattning är att det är mot Europakonventionens syfte och innehåll att införa ett etableringsstopp. Om man trots det väljer att driva förslaget innebär det att Sverige gör en unik tolkning som underminerar konventionen som rättighetsdokument.

Konfessionella friskolor som resurs för att uppfylla barnkonventionen – barns rätt till andlig utveckling

Sveriges kristna råd vill särskilt peka på vikten av barns rätt till religionsfrihet enligt barnkonventionens art. 14, 29 och 30. Sveriges kristna råd vill vidare betona barnets rätt till utveckling. Barn har rätt till fysisk, psykisk och social utveckling samt även till moralisk och andlig utveckling enligt art. 6 och 27. Religionsfrihet handlar både om barnets autonomi och om rätten till tradition och sammanhang, där livets frågor kan ställas och existentiell trygghet sökas. Friskolor med

konfessionell inriktning möjliggör att barn tidigt kan bli förtrogna med existentiella frågor både i den egna traditionen och i mötet med andra trosuppfattningar.

Sveriges kristna råd menar att fristående skolor med konfessionell inriktning är en resurs som kan bidra positivt till barns och ungas möjlighet att utöva sin religionsfrihet. Dessa skolor ger även barn och unga tillgång till, kunskap om och erfarenhet av religiös tro och religiösa sedvänjor och bidrar på det sättet till barns och ungas förmåga att möta troende människor i en mångreligiös samhällskontext.

Religionsfrihet och skriftlig information

Sveriges kristna råd instämmer i promemorians beskrivning av religionsfriheten och dess innebörd, men anser att konsekvenserna av den positiva sidan av religionsfriheten – frihet *till* religion – inte beaktas i tillräckligt hög grad. För Sveriges kristna råd är det självklart att också barn omfattas av religionsfriheten, såväl positiv som negativ. Sveriges kristna råd avstyrker förslaget som handlar om att vårdnadshavare skriftligen ska informeras om de konfessionella inslagen, när de förekommer och i vilken omfattning. I Förskolans styrdokument Lpfö 18 samt i Skollagen (2010:800) anges att förskolan ska ansvara för att föra fortlöpande samtal med vårdnadshavare om barnets utveckling samt erbjuda utvecklingssamtal. Sveriges kristna råd anser därmed att ytterligare skriftlig information till vårdnadshavare inte är nödvändig.

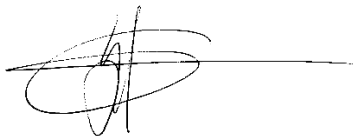
Diskriminering på religiös grund

Sveriges kristna råd menar att förslaget inte tar tillräcklig hänsyn till det allvarliga och växande problemet med diskriminering på religiös grund. Statistik från Diskrimineringsombudsmannen visar att anmälningar som rör diskriminering på religiös grund ökar. En enkätundersökning bland kristna skolelever som Sveriges kristna råd genomförde för några år sedan visar att ungefär hälften av dem hade upplevt kränkande behandling i skolan för sin tros skull. Ett trovärdigt skolpolitiskt förhållningssätt till religionsfriheten måste ägna lika mycket energi åt att förebygga sådan diskriminering, som den ägnar åt att avvärja negativa religiösa yttringar. Sveriges kristna råd anser att konfessionella friskolor utgör en positiv resurs för att motverka sådan religiös diskriminering och att detta måste tas i beaktande i den politiska diskussionen om dessa skolors framtid.

Sveriges kristna råd avstyrker förslaget

Av ovanstående anledningar avstyrker Sveriges kristna råd förslaget om etableringsstopp för fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning. Sveriges kristna råd avstyrker också förslaget om förbud att utöka befintlig verksamhet. Vi anser att den föreliggande promemorian bär betydande brister och att den inte utgör ett tillförlitligt underlag för förslaget.

För Sveriges kristna råd

Sofia Camnerin, generalsekreterare, telefon: 08-453 68 01

Handläggare: **Jan Eckerdal**, telefon: 08-453 68 04